

M. BOGUSIŃSKI

DZIEJE POLSKI

TOM I

N. 1153

coll. 181

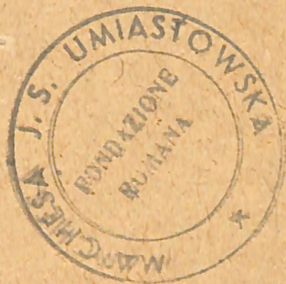
MICHAŁ BOBRZYŃSKI

DZIEJE POLSKI

W ZARYSIE

WYDANIE PIĄTE

TOM I

12643

WYDAWNICTWO «W DRODZE»

Jerozolima

PRZEDMOWA

Pierwsze wydanie tej książki wyszło w r. 1877, drugie w r. 1881, trzecie w r. 1887. Gdy się prędko wyczerpało, nie brakło mi wezwań i zachęty, ażeby przystąpił do dalszego wydania, w którym oczywiście uwzględnić by należało postęp, dokonany tymczasem na polu naszego dziejopisarstwa. Wezwaniu nie mogłem uczynić zadość, dopóki udział w polityce, a następnie zarząd wielkiej polskiej dzielnicy wszystkie siły moje zajmował. Nie straciłem jednak na chwilę z oka badań naukowych, które na polu naszych dziejów się dokonywały, a skoro tylko uwolniłem się od polityki, wróciłem do przerwanej tak długo pracy naukowej i jako owoc jej przygotowałem czwarte wydanie tej książki do druku.

Uwzględniłem w nim liczne i znakomite badania, które na polu naszych dziejów podjęto w ciągu ostatnich lat czterdziestu, a przemyślałem to, czym pogląd na nie rozszerzyły i pogłębiły.

Nikt mi już dzisiaj nie może zarzucić, jak to czyniono wobec pierwszych wydań tej książki, że w oceniu osobistości i wypadków historycznych opieram się tylko na erudycji książkowej. Dane mi było zebrać bogate doświadczenia w życiu praktycznym i wniknąć w psychę społeczeństwa polskiego, która niewiele się zmienia.

Obronę prawdy historycznej przed zakusami polityki bieżącej zamieściłem w poprzednich wydaniach na końcu opowiadania w osobnych „Uwagach”, ażeby czytelnik nie uprzedzał się i, przeczytawszy pierwszej książki, wiedział już, czego bronię. Metodzie tej pozostaję wierny i w tym czwartym wydaniu. Uwagi, napisane w r. 1881, pozostawiam bez zmiany. Po nich jednak podaję nowe „Uwagi”, do których zjawiska, wywołane

wielką wojną światową, i wskrzeszenie państwa polskiego dają mi podstawę.

Pisałem tę książkę dla ludzi światłych, którzy o przeszłości swego narodu pragną dowiedzieć się prawdy. Dlatego zwracam uwagę czytelnika na ważne pytania, na które historycy nie znaleźli jeszcze zgodnej odpowiedzi.

AUTOR.

Garby, d. 2 stycznia, 1927 r.

Od Wydawnictwa:

Wydanie niniejsze jest dosłownym przedrukiem wydania czwartego, które ukazało się jeszcze za życia Autora w Warszawie w r. 1927 nakładem Gebethnera i Wolffa.

WSTĘP

I.

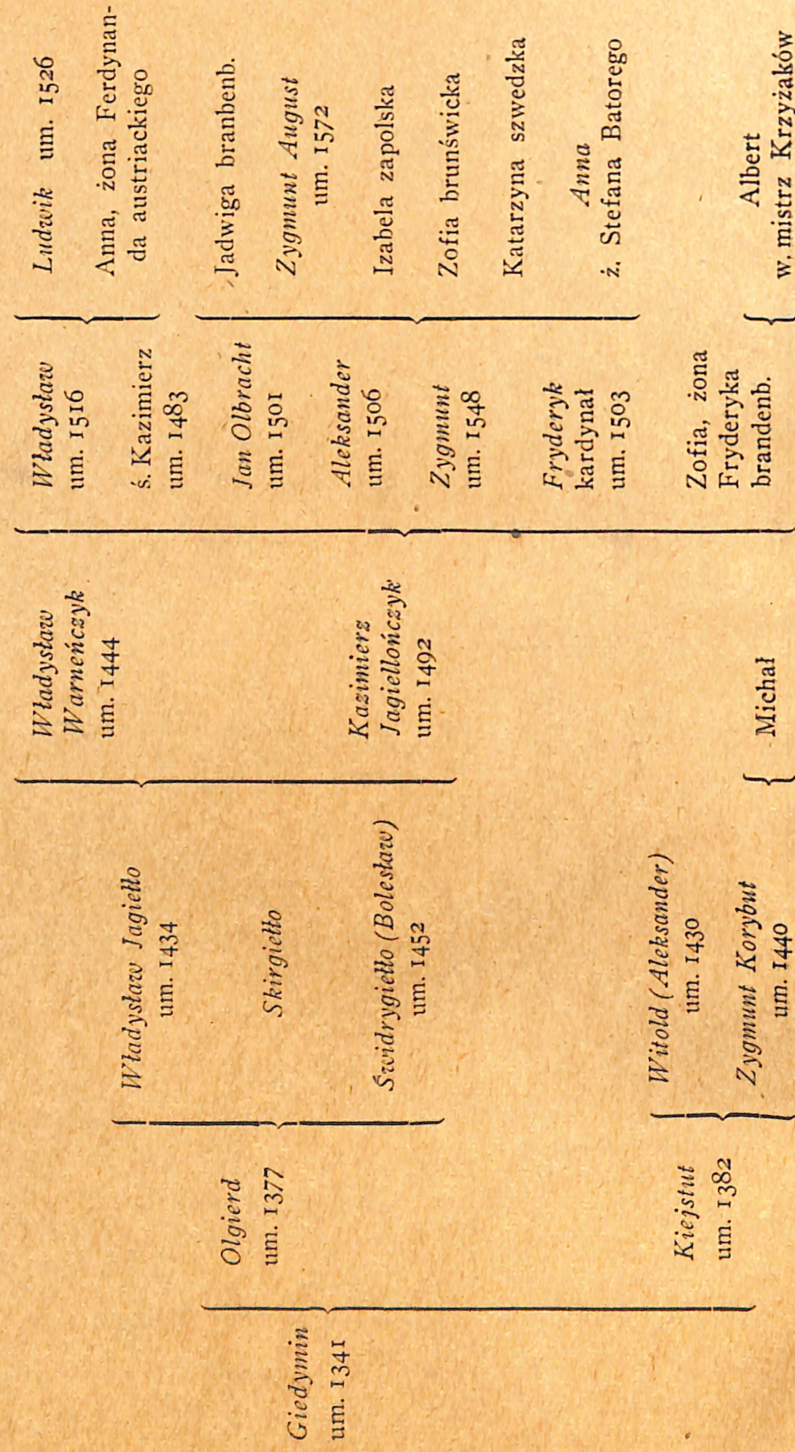
O NAUCE HISTORII POLSKIEJ I JEJ UMIEJĘTNYM BADANIU.

§ 1. SZKOŁA HISTORYCZNA NARUSZEWICZA.

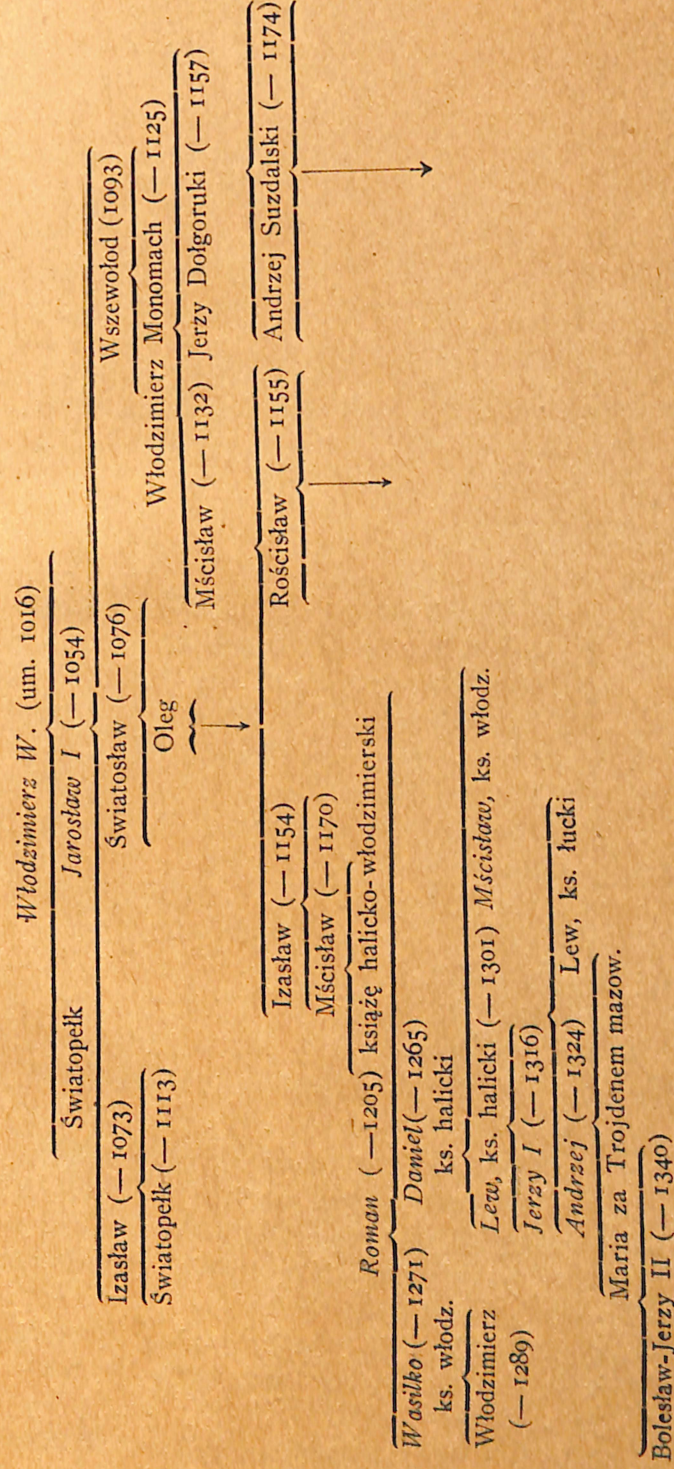
Dwa ostatnie pokolenia, które nas poprzedziły, zbudowały sobie pewien obraz dziejów naszej przeszłości, każde z nich oczywiście taki, na jaki wystarczały jego intelektualne i moralne zasoby, jaki odpowiadał jego dążnościom i przekonaniom. Każde z tych pokoleń miało swoją szkołę historyczną, pracującą z pewną właściwą sobie metodą i w pewnym kierunku, a jeżeli pokoleniu stanisławowskiemu, przeciągającemu się jeszcze w czasy Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego, metodę taką wyrobił i kierunek wytknął Adam Naruszewicz, to dla następnego pokolenia, hołdującego kierunkowi romantycznemu w polityce i literaturze, uczynił toż samo Joachim Lelewel.

Pierwszym, który dziejopisarstwo nasze podniósł z kompilacji, panującej od początków XVI stulecia, był Naruszewicz (1733—1796). Należy mu się zasługa, że sięgnął do źródeł, wy dobył je z zapomnienia i na nich pracę swoją opierał; widoczne jest w dziełach jego usiłowanie, ażeby się wznieść do krytycznego sądu i prawdę dziejową z rozlicznych błędów i baśni, nagromadzonych przez wieki, oczyszczać; czeka go nareszcie i za to uznanie, że na wewnętrzne dzieje narodu, na jego urządzenia społeczne i polityczne zwrócił uwagę. W krytyce jednak Naruszewicza brak jeszcze pewności i ścisłości; historyk z XV wieku, Długosz, służy mu za podstawę do skreślenia czasów

TABLICA GENEALOGICZNA JAGIELLONÓW.

TABLICA GENEALOGICZNA RURYKOWICZÓW, PANUJĄCYCH W KIJOWIE
ORAZ W KSIĘSTWACH HALICKIM I WŁODZIMIERSKIM.

S P I S R O Z D Z I A Ł Ó W.

	Str.
Przedmowa	3
Wstęp	5
I. O nauce historii polskiej i jej umiejętnym badaniu	5
§ 1. Szkoła historyczna Naruszewicza	5
§ 2. Szkoła historyczna Lelewela	9
§ 3. Szkoła historyczna dzisiejsza	16
II. Podział historii polskiej na okresy	23
III. Ludy i szczepy słowiańskie	35
§ 1. Plemiona indo-europejskie	36
§ 2. Słowianie	38
§ 3. Ruś i Bułgarzy	39
§ 4. Czesi	41
IV. Początki Polski	45
§ 1. Kraj	46
§ 2. Gospodarstwo	47
§ 3. Związki rodzinne, rodowe i ludowe	49
§ 4. Religia. Szczepy	50
§ 5. Charakterystyka poszczególnych szczepów	52
§ 6. Powstanie państwa polskiego	55
Okres pierwszy od X do połowy XIII wieku. Polska pierwotna	59
I. Mieszko I i Bolesław Chrobry budują państwo polskie pierwotne (960—1025)	63
§ 7. Mieszko I (960—992). Przyjęcie chrześcijaństwa	63
§ 8. Bolesław Chrobry (992—1025). Budowa państwa	67
§ 9. Walka z sąsiadami	69
§ 10. Urządzenie pierwotnego państwa polskiego	73

	Str.
II. Dzieło pierwszych Piastów zachwane (1025—1102)	82
§ 11. Śmierć Chrobrego	82
§ 12. Mieszko II (1025—1034)	84
§ 13. Reakcja (1034—1040)	85
§ 14. Kazimierz Odnowiciel (1040—1058)	87
§ 15. Bolesław Śmiały (1057—1080)	89
§ 16. Władysław Herman (1080—1102)	92
III. Bolesław Krzywousty idzie śladem Chrobrego (1102—1139)	95
§ 17. Wojna domowa	95
§ 18. Wojny zewnętrzne	96
§ 19. Odzyskanie i apostołstwo Pomorza	97
§ 20. Stosunki wewnętrzne	99
§ 21. Testament Krzywoustego	103
IV. Walka o monarchię między synami Krzywoustego	107
§ 22. Władysław II (um. 1159) i Bolesław Kędzierzawy (um. 1173)	107
§ 23. Mieszko III Stary (um. 1202) i Kazimierz Sprawiedliwy (um. 1194)	109
§ 24. Granice się kruszą	111
V. Polska pierwotna upada pod nawałą Mongołów (1201—1241)	115
§ 25. Dalsza walka o monarchię	116
§ 26. Zakon krzyżacki w Prusiech	118
§ 27. Węgrzy na Rusi Halickiej	120
§ 28. Henryk Brodaty	121
§ 29. Napad Mongołów 1241 roku	123
Okres drugi od połowy XIII-go do końca XV-go wieku. Polska średniowieczna	129
I. Polska w upadku zmienia swój ustrój (1241—1306)	133
§ 30. Obraz rozbicia	133
§ 31. Kolonizacja niemiecka	136
§ 32. Przywileje Kościoła	143
§ 33. Przywileje ziemian	146
§ 34. Panujący i państwo	149
§ 35. Panowanie czeskie (1291—1306)	152
II. Łokietek i Kazimierz Wielki wznoszą nową budowę państwa (1306—1370)	157
§ 36. Rządy Łokietka (1306—1333)	158
§ 37. Wojna narodowa z zakonem krzyżackim	162
§ 38. Polityka Kazimierza W. (1333—1370). Pokój z Zakonem i Czechami (1343)	168

	Str.
§ 39. Przyłączenie Rusi Halickiej r. 1340	170
§ 40. Rozwój Polski wewnętrzny	177
§ 41. Urządzenie państwa	182
III. Unia z Litwą i pogrom Krzyżaków (1370—1423)	190
§ 42. Sprawa sukcesji po Piastach	191
§ 43. Rządy panów w imieniu króla węgierskiego Ludwika (1370—1382)	194
§ 44. Powołanie Jadwigi i Jagiełły	197
§ 45. Apostolstwo Litwy	199
§ 46. Pogrom zakonu	207
§ 47. Charakter rządów możnowładczych	211
§ 48. Hierarchia kościelna	215
IV. Zbigniew Oleśnicki sprawuje rządy polskie (1423—1444)	220
§ 49. Ruch husycki w Polsce	221
§ 50. Triumf Oleśnickiego w sprawie czeskiej i litewskiej	224
§ 51. Wyprawa pod Warnę	233
V. Kazimierz Jagiellończyk (1444—1492)	239
§ 52. Walka o unię z Litwą	240
§ 53. Wcielenie Prus i Pomorza	243
§ 54. Jagiellonowie na tronie Czech i Węgier	248
§ 55. Łamanie przywilejów	252
§ 56. Miasta i żywiol niemiecki	263
§ 57. Wschodnia granica	267
Wiadomości z geografii historycznej Polski średnich wieków	273
a) Wielkopolska	280
b) Małopolska	282
c) Ruś Czerwona	283
d) Prusy Królewskie czyli Polskie	284
e) Mazowsze	284
Tablica genealogiczna panujących z dynastii Piastów	286—287
„ „ Jagiellonów	288
Tablica genealogiczna Rurykowiczów, panujących w Kijowie oraz w księstwach halickim i włodzimierskim	289